

✦ С҃҃҃҃҃ ✦

С҃҃҃҃҃ ВР҃҃҃҃҃

С А Д Р Ж А Ј

+	БЕСЕДА О РАСЛАБЉЕНОМ	7
01.	БОЛЕСТ И ИСЦЕЉЕЊЕ	9
02.	ЖИВОТИ И ЧУДЕСНА ДЕЛА СВЕТИХ ЛЕКАРА	45
03.	КУЛТ СВЕТИХ ЛЕКАРА	83
04.	О СЛАВИ ИЛИ КРСНОМ ИМЕНУ	95

БЕСЕДА О РАСПАДЉЕНОМ

Људи су се - и сами то не примећујући - навикли на живот у свету потпуно отрованом егоизмом. Крв, мржња, страх и - у најбољем случају - равнодушност. Навика таквог живота нас постепено савладава и ми временом престајемо да осећамо ужас егоизма као ужас... Двадесетих година прошлог века један младић, готово дечак, извршио је самоубиство и за собом оставио опроштајну поруку у којој је писало: „Нећу да живим у свету у коме свако сваког вара...” Тај младић се, нажалост, угушио у егоизму света, није издржао.

И сви ти болесни, немоћни и исушени - сви су они болесни првенствено од неизлечивог егоизма који их нагони да завапију: „Немам човека!” Нема човека! А то значи да човек почиње тамо где је побеђен егоизам. То значи да је човек, пре свега, лице окренуто ка другом човеку и очи које са саосећањем и љубављу гледају у очи другог човека. То значи да је човек - љубав према другом, састрадање са другим, помоћ другоме човеку.

Јеванђеље даље говори: тај нови и истински човек јављен нам је у Христу и дошао нам је у Христу. Христос долази усамљеном и напаћеном човеку не као неко туђ, већ као свој, долази да би прихватио страдање човеково као своје страдање, да би прихватио живот човеков као свој живот, да би помогао човеку и да би га исцелио. „Хоћеш ли да будеш здрав?” То није питање онога ко хоће нешто неком да наметне, да некога у нешто убеди или да некога потчини себи. То је питање истинске љубави и, стога, истинскога саосећања. Нажалост и „религиозност”, такође, може постати егоизам, може постати занетост самим собом и својим. Но, важно је схватити да таква религиозност - ма колико се она представљала као некакво хришћанство - није хришћанство... Јер истинско хришћанство је свецело у пробоју кроз страшне бедеме егоизма, у пробоју ка љубави коју је - по речима апостола Павла - „Бог излио у наша срца”. И то је Његова нова и вечна заповест. То је то о чему говори све наше Јеванђеље, сва наша хришћанска вера...

*Из беседе у Недељу ѿрећу ѿ Васкрсу,
оца Александра Шмемана*

И пролазећи виде човека слепог од рођења.
И запиташе Га ученици Његови говорећи: Рави! Ко сагреши, или
овај или родитељи његови, те се роди слеп?
Исус одговори: Ни он сагреши ни родитељи његови, него да се јаве
дела Божја на њему.

Јеванђеље по Јовану 9, 1-3.

БЛЖЕСТ
И ИСПЕЖЕЊЕ

СТВАРАЊЕ [01. 01]

На крају лепог и сликовитог библијског откровења о пореклу Божје твари, у првој глави Прве књиге Мојсијеве која се зове Постање, стоје речи о коначној доброту свега што је Бог створио. Посматрајући, међутим, садашње стање Богом створеног света, људи на све стране увиђају постојање болести, патње и смрти. Библијско тумачење овог парадокса је недвосмислено: иако Творац свега видљивог и невидљивог, Бог се не може сматрати творцем болести и пропадљивости света. Нешто друго је узрок немоћи Божје твари. Господ Сведржитељ није створио смрт душе, нити смрт тела. Патње и болести нису његова воља – Он их није дао нити наменио живим душама.

У првобитном стању свог бића, онако како га је Бог створио, човек није знао за немоћ, трулежност и бол. Он је у свом телу имао савршено здравље. Назначење човека и воља Божја о њему, обећање које је Бог дао првим људима, односили су се само на једно: мада смртан и настао од праха земаљског, човек је створен да буде *бесмртан по дару и милости Божјој*.

Зато се положај првог човека веома разликовао од положаја свих других живих бића у природи, али и од његовог садашњег стања. Овај виши, Богом даровани положај, у Светом писму назива се *рај*.

Бесмртни живот, живот у вечној љубави Божјој, захтевао је и човеков потпун слободни пристанак и опредељење. Стога су први људи створени као способни и за једно и за друго: или да живе у нетрулежности, или да постану грешна, пропадљива, болесна бића. Било је потребно да се Адам и Ева сами одреде за или против Божје воље и свог назначења, које им је Бог открио и на које их је позвао. Једино на тај начин живот који им је намењен могао је да буде заиста њихов.

Први људи ♦

Адам и Ева, фреска на зидовима Свештог Пејтра и Марселина у Риму, крај III века.

Створен љубављу Божјом, човек се од самог почетка показао слободним бићем. Стварање света, Божја замисао и воља о њему, требало је да буду употпуњени његовим избором и постојаним опредељењем. Њиме је човек, круна и господар Божје твари, требало и сву створену природу да уведе у заједницу љубави са Богом. На чувеној римској представи огледа се унутрашња душевна борба и колебање наших прародитеља, који су на крају подлегли искушењу.

◆ Небеска светила

Бої ствара небеска
свєйшила, дейаљ мозаика
у Палайинској кайели
норманских краљева
Сицилије у Палерму, XII век.
Десно: фототрафија заласка
сунца над еийайском
йусишињом.

„Погледа Бог све што је створио,
и гле, добро беше веома...”
1. Мојсијева 1, 31.

◆ Урмина палма

„И учини Господ Бог, те никоше
из земље свакојака дрвета лепа за
гледање и добра за јело...”

1. Мојсијева 2, 9.

Због лепоте своје крошње и слатких
плодова, урма је од давних времена
сматрана једном од рајских биљака.

◆ Стварање биљака

Фреска из српској манастира Дечани на Косову и
Метихији, XIV век.

„Бог није смрт створио, нити се радује пропасти живих. Јер
је извео све у битије и спасоносни су постанци света, и нема
у њима отрова пропасти нити на земљи пакленог царства.”
Премудрости Соломонове, 1, 13-14.

Чудо дожанског стварања и данас надилази моћ обичног
људског схватања. Способност ДНК, макромолекула
– носиоца генетичке информације код свих организама, да
обухвати у себе изузетну количину података представља
невероватан феномен. ДНК једне амебе има толико
информација које могу да испуне неколико сетова
енциклопедија. Осим тога, ДНК се може умножавати само
уз помоћ специфичних протеина који се и сами синтетишу
на основу податка записаног у ДНК. Ови разлози чине
немогућим случајни настанак биљака у природи.

ПАД [01. 02]

Извор сваког зла, болести и патње у овом свету налази се у греху човека. То је она друга могућност коју су наши прародитељи имали пред собом, како би опредељење њиховог срца могло да буде потпуно, право и истинито. Први људи су одбацили Божји позив и окренули се против свог назначења, послушавши злонамерни наговор демонског бића прерушеног у тело змије. Човек је вратио свој Богом створени живот праху земаљском, од којег је и настао.

Одвојивши се од Бога, прародитељи људског рода одвојили су се и од свег добра које им је било намењено. Напустивши извор свога живота, они су себе и своје потомство лишили како душевног тако и телесног здравља. Разне болести почеле су да муче човека, водећи га ка сигурном и неизбежном исходу - смрти. На неки начин, болести су увеле смрт и пропадљивост у сам живот људског рода.

Постављени за господаре природе, први људи су постали њени послушници, поклоници и робови. Уместо да посредује и принесе тварни свет у заједницу љубави са Богом, човек се претворио у његовог необузданог, похотљивог и незајажљивог потрошача.

Само име грех значи промашај назначења људи, сврхе због које су створени и живота који им је намењен. Болест, смрт и пропаст није била воља њиховог благог Творца. То је била жеља злог духа и кнеза таме, који је још пре стварања света отпочео своје дело противљења Богу.

Данас је познато биолошко, органско и функционално порекло неких болести, као и разлози несносних патњи којима је изложен људски род.

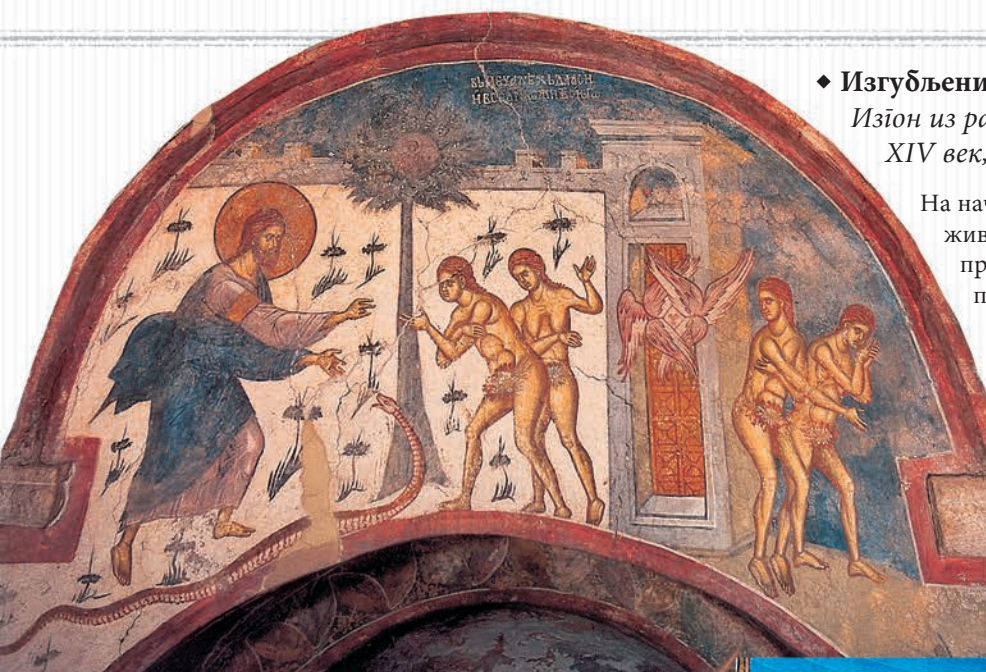
Поред тога, њихов јединствени духовни узрок треба тражити у демонској вољи отуђења од Божје љубави, вољи коју су наши прародитељи прихватили као своју.

♦ Каин и Авељ

Каин убија Авеља, дејшаљ
Клостенојдуршкој олџара који је изразио
злашар, емајлер и вајар Никола из Вергена
1181. године у цркви кайишполској реда
Светиој Авјусишина.

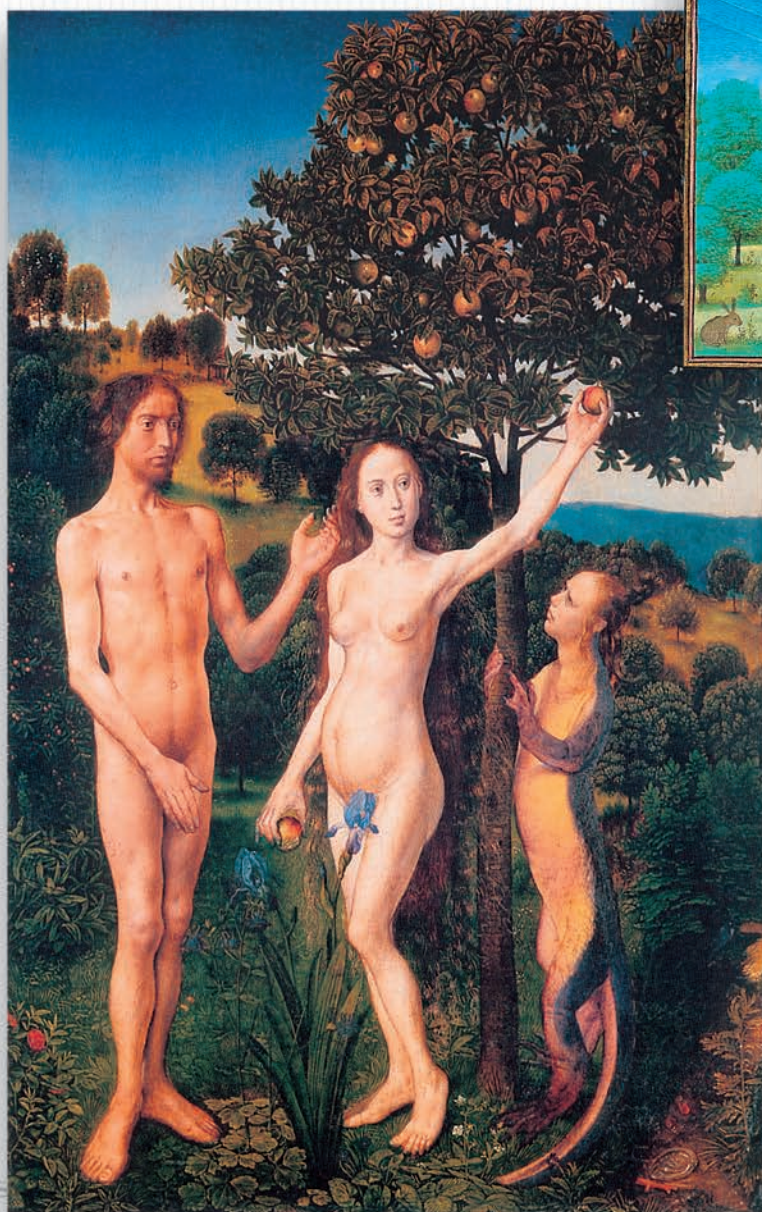
„А Бог рече: Шта учини! Глас крви брата твојега
виче са земље к мени. И сада, да си проклет на
земљи, која је отворила уста своја да прими крв
брата твојега из руке твоје.” 1. Мојсијева 4, 10-11.

♦ Изгубљени рај

Изгон из раја, фреска у манастиру Дечани, XIV век, Косово и Метохија.

На начин карактеристичан за византијски живопис, на овој дечанској фресци прародитељи се истовремено налазе и у правдању пред Господом и изгнани из раја. Оваквим уметничким поступком подвлачи се угао гледања догађаја из есхатона - вечите садашњости која нас чека, времена у коме су „слепљене” и прошлост и садашњост и будућност какве данас познајемо. Чежња за рајем изгубљеним у давној прошлости и садашње стање незадовољства због изгнаности у несавршен и пропадљиви свет „слепљене” су у нама већ сада - психолошки.

♦ Рајска башта

Дејшаљ са минијатуrom из Књије о седам светских доба, иписане и илуминиране око 1455. године, налази се у Бриселу у Краљевској библиотеци Алберти I.

Ђаво у лику змије предложио је нашим прародитељима помисао и жељу да окрену своја срца од Бога, како би сами себи били богови. Оваквим окретањем настала је смрт, као и болест, немоћи и терет искушења сваке врсте.

♦ Првородни грех

Слика Хуијан ван дер Гоеса (1442–1480), Музеј историје уметности, Беч.

„И жена видећи да је род на дрвету добар за јело и да га је милина гледати и да је дрво врло драго ради знања, узабра рода с њега и окуси, па даде и мужу својему, те и он окуси.” 1. Мојсијева 3, 7.
Адам и Ева су кушањем плода са дрвета познања добра и зла покушали да свој живот утемеље противно Божјој вољи, у себи и свету око себе. Њихов циљ је, сагласно превари змије, био то да и сами постану богови. На слици десно од њих: клеветник и отац лажи ликује над почињеним грехом.

Смрт у Египту ♦

*Цртеж Дејвида Робертса
из књиже Путовање по Египту, 1842.*

„Јер живи знају да ће умрети, а мртви не знају ништа нити им има плате, јер им се спомен заборавио. И љубави њихове и мржње њихове и зависти њихове нестало је, и више немају дела нигде ни у чему што бива под сунцем.”

Књига Пророкована 9, 5–6.

Овај фантастичан доживљај смрти стиже нам од првог британског уметника који је скицирао тајанствене споменике древног Египта. Путујући осам стотина миља јужно од Каира, Робертс је 1838. године начинио више од стотину цртежа монументалних светишта дуж реке Нила. Данас се, у савременом Египту, Робертсова дела могу видети на разгледницама, честиткама и многим другим публикацијама.

Јахачи Апокалипсе ♦

Четири јахача Апокалипсе, дрворез Албрехта Дирера, 1498.

„И кад отвори четврти печат, чух глас четвртог живог бића где говори: „Дођи и види!” И видех, и гле, коњ зеленкаст, и јахач на њему коме је име Смрт, и пакао иђаше за њим, и даде му се власт над четвртином земље, да убија мачем и глађу и помором и зверињем земаљским.” *Откровење Јованово 6, 7–8.* Чувени мотив из шесте главе Апокалипсе или Откровења Јовановог вековима је служио као инспирација многим великим именима светске уметности.

♦ Лобање са поља смрти

*Фотографија дела лобања ископаних на
злогласним камбоџанским „пољима смрти”.*

„Кад земљу узградиш, неће ти више давати блага својега. Бићеш потукач и бегунац на земљи. А Каин рече Господу: кривица је моја велика да ми се не може опростити.” *1. Мојсијева 4, 12–13.*

Двадесети век, време ефикасне власти државних структура и доба високо развијених технологија, забележио је најмање десет епизода геноцида – систематски организованих и спроведених индустрија смрти, у циљу истребљења читавих људских заједница. Једна од њих била је сатирање становништва Камбоџе 1975–1978. године. Геноциди 20. века проузроковали су више смрти него сви оружани сукоби, укључујући и два светска рата.

СМРТ [01.03]

„Са знојем лица својега јешћеш хлеб, докле се не вратиш у земљу од које си узет; јер си прах, и у прах ћеш се вратити.” (1. Мојсијева 3, 19)

Овим речима Господ је наговестио остварење трагичне истине на коју је био упозорио човека давањем своје очинске заповести. Изгнани из раја, први људи доспели су у ново, другачије стање свог бића, које се једном речју може назвати *смрт*. Земља какву данас познајемо није рај. То је *мес-тo смрти*, у које је човек из раја протерао себе.

Општи и свеважећи исход прародитељског греха погодио је и све потомство Адама и Еве. Смрт, трулежност, болести и патње постали су судбина читавог људског рода до данас. Људи свих поколења наслеђују палу, болесну и поремећену Адамову природу, обележену последицама промашаја његовог назначења.

Невоље које као људи подносимо до саме смрти потичу од чињенице да је наша заједничка људска природа грешна због првородног греха нашег праоца. Његов пад је исходиште наше пропасти. Немоћ људи појединаца и количина њиховог страдања не зависе од грехова које су они сами починили, већ од људске природе склоне пропадању коју су рођењем наследили. По речима Светог писма, *смрт је кроз једног човека ушла у све људе, шиме што су сви сагрешили*. Сваки човек својим гресима доприноси општој несрећи човечанства, јер је природа свих људи постала склона паду и нашла се у ропству зла.

Ново стање у којем се човек обрео није било воља његовог Творца. Смрт није дошла као казна увређеног божанства за непослушност његовој речи, нити као проклетство које ће сав људски род трпети због прародитељске кривице. Исто тако, ђаво није средство које Бог користи како би се светио немоћним и изгубљеним људима. Смрт човека дошла је као плод човековог слободног опредељења и повођења за вољом онога који га је, противно Божјој вољи, обмануо.

Нашавши се у ропству греха и смрти као неминовној последици свог избора, човек је све више губио познање истинитог стања ствари. Тај нови и слободно успостављени *незнабожачки* однос према свету учинио је све људе трагичним жртвама највећег непријатеља и хулитеља животодавне божанске љубави.

Ниобин плач ♦

Римска копија грчке скулптуре, 320-310. пре Христа. Галерија Уфици, Фиренца.

Грчки митови до данас чувају најјасније и најбоље формиране одразе човековог психолошког прилагођавања најважнијим чињеницама живота. Мајстори античке ликовне уметности, као и писци епохалних старогрчких трагедија, умели су на врхунски начин да изразе немоћ и запрепашћење незнабожачког света пред неумитном чињеницом смрти.

БОЛЕСТ [01. 04]

Болести и патње показују се као нераздвојни сапутници који прате човека кроз читав живот, још од самог рођења. Као велико духовно испушење, болест драстично измењује услове његовог живота и ремети његове односе са ближњима. Она човека доводи до издвајања и усамљености, боли, брига и обесхрабрења, као и страха и очајања. Падом у грех, човек је са читавом створеном природом постао поприште на којем се увек и у сваком погледу води немилосрдна борба зла и добра, смрти и живота. Болест, немоћи и патње сведоче о тој борби чији ће исход остати неизвестан све до доласка Спаситеља људског рода.

Човек никада није трајно и коначно здрав. Чак и када сматра себе здравим, болест већ постоји у њему као могућност. Чим одбрана унутар његовог тела буде ослабила на било који начин, ова могућност ће се неизбежно остварити. Зато болест и здравље имају шире значење него што се то понекад у нашој цивилизацији разуме. Телесно здравље на овом свету не може да буде нечије коначно стечено добро. Оно никада није апсолутно и представља увек само делимичну и привремену равнотежу, стање мање болести. Појам идеалног здравља несхватљив је за човека. Отуда потичу бескрајне дебате у филозофији и медицини да би се тачније одредила његова ширина и смисао.

Пошто се грех непрестано понавља у свету, његове последице и даље погађају људску природу и сав створени свет. Људи свих поколења воде борбу за очишћење себе, одбацујући болесно и пало стање свог бића. Са друге стране, људски род у целини има потребу за обновљењем своје

природе, за новом могућношћу здравља и пуноће живота коју би могао да стекне а која се налази изнад његових моћи.

♦ Ампутација

Приказ ампуације у Герсдорфовом делу о рајној хирургији, из 1528.

Болест је, пре свега, извор човекове духовне патње. Тело човека које је нарушено болешћу не може се посматрати одвојено од његовог бића. Само људско биће је тело, тако да болест не угрожава неки његов небитни део већ самог човека. Будући последица првородног греха и плод демонског делања у палом свету, болест сведочи о несрећи људског рода отуђеног од Бога. Трулежност и патња његовог тела говоре о слабости човековог бића, пролазности његовог постојања у овом свету, немоћи, спутаности и ограничености човека у свему што би желео да постигне.

◆ Куга

Лево: слика Арнолда Беклина из 1898. године, налази се у Музеју уметности у Базелу, Швајцарска. Доле десно: умрли од кује, дејала са фреске из Пизе, Италија, XIV век.

Прва пандемија куге догодила се у VI веку, у доба цара Јустинијана, када је у Константинопољу умирало пет хиљада становника дневно. Куга је уништила око четрдесет процената становништва престонице и једну четвртину људске популације у источном Медитерану. Још већа пропаст догодила се средином XIV века, када је куга, добивши популарно име *Црна Смрт*, покосила трећину људи у Европи и потпуно променила правац развоја историје нашег континента. Многе године ове заразе однеле су преко двеста тридесет милиона жртава. Европска култура је у другој половини XIV века генерално попримила призив морбидности. Опште расположење зрачило је песимизмом, а уметност је постала мрачна и пуна представа смрти. У овом периоду настали су *Dies Irae*, поема „Игра смрти“, као и популарна *Уметност умирања*. Јако обележје тог утицаја приметно је и у Бокачовом Декамерону.

◆ Египатски болесник

Староегипатски војивни рељеф са приказом болесника (вероватно оболелог од полиомиелитиса), XV век пре Христа.

Медицина често сву своју бригу посвећује изналажењу природних узрока болести и средстава за њихово отклањање. За човека је одувек било важно и значење које болест добија у погледу његовог односа са Богом, другим људима и светом око себе. Људи су разумна бића. Они стварају филозофију своје болести и патње, настојећи да увиде шта им оне казују о њиховом животу.

◆ Лепра

Шака лейкозног болесника.

„Дани су човечји као трава; као цвет у пољу, тако цвета. ветар на њ, и нестане га, нити ће га више познати место
Псалм 102, 15–16.

Човеково тело од самог рођења слаби, разара се и на крају умире. Узроци који воде ка смрти уписани су у нашем ткиву још од најмлађег узраста. Свака ћелија људског организма преживљава само по цену непрестане борбе против сила које покушавају да је униште. Лепра није била само болест старозаветног доба. Постоје подаци о две до три хиљаде изолованих „губаваца“ у Паризу XII и XIII века Христове ере, за чије је поновно интегрисање у друштво након оздрављења важила слична обредна процедура која се тад налазила у рукама старешина Цркве.

Дуне
његово.”

СТАРОЗАВЕТНА БИБЛИЈСКА СХВАТАЊЕ БОЛЕСТИ [01. 05]

У историји старозаветног богоизабраног народа није било класификовања телесних болести, а медицинска запажања била су прилично уопштена. Она се односе на оно што се могло видети споља: кожне болести, ране, преломе, инфекције или слепило. Природни узроци болести нису се много истраживали, осим оних очигледних. Медицинска знања била су у целости површна: у старозаветној Палестини нису пронађени трагови никаквог лекарског образовања. До епохе Царева није било помена ни о постојању лекара. Тек познији библијски текст Исуса Сина Сирахова, из једне од споредних библијских књига, једно своје поглавље посвећује величању медицине.

Основни мотив старозаветног схватања болести јесте потреба за полагањем живота и смрти човека у руке Господа. Човеково здравље, сва људска храна као и свака течност потичу од Бога. Биљке које лече и сама мудрост лекара опет су дело Господње.

Болест се обично посматрала као последица греха. Понекад се указивало на посредство нечистих сила, а понегде су се узроком болести сматрали пороци попут зависти или преједања. Испитивање болести требало је да у човеку побуди спознање зла, а молитве за исцељење увек су биле праћене признањем грехова.

Медицина околних народа састојала се углавном у довођењу жречева и у великој мери била је повезана са магијом. Закон Божји забрањује свом народу примену магије, која се поистовећивала са идолопоклонштвом. Господ тражи верност човека и Он је једини његов Исцелитељ – ово је мисао која доминира читавим Старим заветом кроз векове.

Мојсије ♦

Детаљ старохришћанске фреске „Мојсије изводи воду из стене”, калшакомбе Свештої каликста у Риму, III век.

У време изласка из мисирског ропства третирање болести спадало је у обавезу свештеника. Они су осматрали болесне у случају губе, налагали изолацију, испитивали санитарне услове становања и надгледали личну хигијену људи. Нека од поглавља Мојсијевих законских књига посвећена су дијагнозама кожних болести и прописима о чистоћи тела.

◆ Јелисеј исцељује Неемана

Пророк Јелисеј исцељује у реци Јордану сиријској војсковођу Неемана од лейре, слика Корнелиса Енједришча (1460–1527). Музеј историје уметности, Беч.

„И тако сиђе, и зарони у Јордан седам пута по речима човека Божјег, и тело његово поста као у малог детета, и очисти се. Тада се врати к човеку Божјему са пратњом својом, и дошавши стаде пред њим, и рече: Ево сад видим да нема Бога нигде на земљи до у Израиљу...”

2. Књига о Царевима 5, 14–15.

◆ Патње праведног Јова

Дейаљ фреске у српском манастиру Грачаница на Косову, прва половина XIV века.

„Рече Господ Елифасу Теманцу: Распали се гнев мој на тебе и на два пријатеља твоја што не говорите о мени право као слуга мој Јов.” Књига о Јову 42, 7.

Чувена библијска Књига о Јову представља епохалну филозофску расправу о подношењу душевних и телесних страдања у контексту ширег односа човека са Богом. Јов је овде приказан како му његова жена дотура храну док он посут злим приштем седи у пепелу.

◆ Исцељење цара Језекије

Део минијатуре из ирчког исландског, половина X века, налази се у Националној библиотеци у Паризу.

Људи су без Бога немоћни. Њему се треба молити за ефикасност лечења, као и благодарити за свако оздрављење. Праведни јудејски цар Језекија благодарио је Богу који је створио смокве за опоравак од болести. Супротно њему, цар Аса био је осуђен јер се у својој болести није уздао у Господа него само у лекаре.

Вавилонска медицина ♦

Релеф који приказује вавилонског свештеника – лекара и сумерска глинена плоча са лекарским рецепцијима, сачуана око 40 векова, нађена у Нинији.

У питању је најстарији познати медицински документ старе Месопотамије. Медицина вавилонско-асирског културног круга била је изразито магијска и везивала се за прилично замршене ритуале истеривања демона.

Своју улогу у лечењу имало је и прорицање помоћу снова и посматрања звезда.

♦ Од лекара до Бога – Имхотеп

Део сачуваног грчког преписа Имхотепових медицинских списа на папирусу и једна од ретких сачуваних статуа Имхотепа.

Познат је низ имена староегипатских лекара, нарочито различитих специјалиста који су служили на двору фараона. Најважнији међу њима био је Имхотеп, свештеник и дворски саветник фараона Зосера, истакнути мајстор лекарског умећа, кога су након смрти у Египту славили као божанског заштитника медицине. Његово име дословно значи: Онај који долази у миру. Пуна листа његових титула гласи: Саветник Цара Доњег Египта, Први после Цара Горњег Египта, Администратор Велике Палате, Наследни Племић, Високи Свештеник Хелиопоља, Зидар, Вајар и Уметник. Имхотеп се поштује као оснивач египатске медицине и аутор Едвин Смит папируса, који садржи детаљне анатомске опсервације. Едвин Смит папирус написан је вероватно 1700. године пре Христа али можда укључује и текстове настале око хиљаду година раније. Два миленијума након смрти Имхотепов статус је уздигнут до божанства медицине и лечења. Грци су га повезивали са Асклепијем, а говорило се да он држи Нут (божанство неба) чиме раздваја Нут и Геб (божанство земље). Неки су суверенисали да је део његове личности преузет за карактер библијског Јосифа.

Надилажење смрти и болести ♦

Смештена пирамида фараона Зосера коју је пројектовао Имхотеп, лекар и инжењер, али и први уметник чије је име забележено у историји, око 2650. године пре Христа, Сакара, Египат.

Староегипатска медицина била је углавном сакралног карактера и подучавала се у храмовима. Лечењем су се бавили посебно учени и сталешки добро организовани лекари, али и бројни свештеници и магови. Њихова компетенција залазила је чак и иза граница смрти.

Наиме, фараони – владари египатске државе, који су се сматрали полубожанским или понегде и божанским бићима, полагали су право на бесмртни живот. Важну улогу у обезбеђивању бесмртности имале су пирамиде, тајанствене грађевине Старог Египта, у чијем су осмишљавању лекари имали свог удела.

